

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน และสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา
- (2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา
- (3) ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
- (4) ด้านระบบบริหารการศึกษา

2) เพื่อศึกษาปัญหาจากการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

5.2 การดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 648 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 47 คน และครูผู้สอน จำนวน 601 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นผู้บริหารโรงเรียน สุ่มจากผู้บริหารโรงเรียนของแต่ละโรงเรียนๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 14 คน และกลุ่มตัวอย่าง

ที่เป็นครูผู้สอน ได้จากครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติงานสอนในแต่ละโรงเรียน ๆ ละ 8 คน การสุ่มตัวอย่างครู ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากครูผู้สอนใน 8 หมวดวิชา ๆ ละ 1 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู รวม 112 คน เมื่อรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีจำนวน 126 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือขึ้น 3 ชนิด ชนิดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ชนิดที่ 2 เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่าสำหรับสอบถามครูผู้สอน ชนิดที่ 3 เป็นแบบสำรวจรายการ ใช้สำรวจสภาพปัจจุบันด้านโรงเรียนและสถานศึกษา

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างในวันที่ 7-30 สิงหาคม 2540 โดยแจกแบบสอบถาม 112 ชุด ได้รับคืน 110 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.21 ส่วนแบบสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 14 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และแบบสำรวจรายการทำการสังเกตสภาพปัจจุบัน การปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา 14 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) สภาพปัจจุบันการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษาจากแบบสำรวจรายการ หาค่าความถี่และค่าร้อยละ
- 2) สภาพปัจจุบันการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจากแบบสอบถามหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) สภาพปัจจุบันการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา จากแบบสัมภาษณ์นำมาสรุปแล้วประมวลเป็นความเรียง
- 4) ปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา จากแบบสอบถามนำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5) ปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจากแบบ
สัมภาษณ์ นำมาสรุปแล้วประมวลเป็นความเรียง

5.3 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

5.3.1 สภาพปัจจุบันการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ที่เข้า
รับการ ปฏิรูปการศึกษา ทั้ง 14 โรงเรียน มีสภาพปัจจุบัน การปฏิบัติตามแนว
ทางการปฏิรูปการ ศึกษา ดังนี้ 1) ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา

(1) อาคารเรียนและอาคารประกอบ จากการสำรวจโดยผู้วิจัย

โรงเรียนจำนวน 14 โรงเรียน มีความพร้อมตามรายการต่อไปนี้ คือ มีการดูแล
สภาพสีของอาคารให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ประตูหน้าต่างอยู่ในสภาพมั่นคงแข็งแรง
มีการตกแต่งอาคารให้สวยงาม อาคารมีแสงสว่างเพียงพอ อาคารมีความสะอาด
และเป็นระเบียบ ภายในอาคารมีบรรยากาศที่ส่งเสริมทางวิชาการ มีสถานที่
สำหรับประชุมและจัดกิจกรรมของนักเรียนสำหรับรายการที่สำรวจพบว่ายังไม่ครบ
ถ้วนสมบูรณ์เรียงตามลำดับ จากน้อยไปหามาก คือ มีที่รับประทานอาหารอย่าง
เพียงพอและถูกสุขลักษณะ (ร้อยละ 64.29) มีป้ายชื่ออาคารและห้องต่าง ๆ
(ร้อยละ 78.57) มีระบบไฟฟ้าประปาอยู่ในสภาพใช้การได้ดี (ร้อยละ 85.71)
มีห้องสุขาเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และมีความสะอาดถูกสุขลักษณะ (ร้อยละ
85.71) ในการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เกี่ยวกับอาคารเรียนและ
อาคารประกอบนั้นครูให้ความเห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2 รายการ คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่และการมี
ส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา อาคารสถานที่ และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร
โรงเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมด้านอาคารเรียนและอาคาร
ประกอบ โดยเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อาคารเรียน
โรงอาหาร ห้องน้ำนักเรียน และบ้านพักครู

(2) ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการพิเศษ โรงเรียนมีความพร้อม

ในด้านนี้เพียง 5 รายการ คือ ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทสะดวก ห้องเรียนมีการตกแต่งที่สวยงามและมีบรรยากาศทางวิชาการ ห้องเรียนมีความโอ่โถงไม่แออัด ห้องเรียนมีโต๊ะเก้าอี้ และอุปกรณ์ในห้องมีสภาพดี สำหรับรายการที่สำรวจพบว่า มีน้อย เรียงตามลำดับ คือ มีการจัดห้องเพื่อทำธนาคารข้อสอบของโรงเรียน (ร้อยละ 14.29) มีความพร้อมร้อยละ 64.29 จำนวน 2 รายการ คือ มีการใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และมีห้องปฏิบัติการทางภาษาที่เหมาะสมและมีอุปกรณ์เพียงพอ มีความพร้อมร้อยละ 71.43 จำนวน 3 รายการ คือ ห้องเรียนมีสื่อและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น มีห้องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมและมีอุปกรณ์เพียงพอ และมีห้องวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมและมีอุปกรณ์เพียงพอ และมีความพร้อมร้อยละ 85.71 จำนวน 3 รายการ คือ ห้องสมุดมีความเหมาะสมและมีหนังสือเพียงพอ มีสถานที่ พยาบาลเหมาะสมและมีอุปกรณ์เพียงพอและมีโรงฝึกงานที่เหมาะสมและมีอุปกรณ์เพียงพอ ในการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เกี่ยวกับห้องเรียนและห้องปฏิบัติงานพิเศษนั้น พบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดของอาคารและห้องต่าง ๆ และโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2 รายการ คือ ห้องพิเศษมีการดูแลรักษาอยู่เป็นประจำ และห้องเรียนสะอาดมีบรรยากาศน่าเรียน และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนสรุปได้ว่า ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการพิเศษยังไม่เพียงพอ โรงเรียนจึงปรับได้ทุนอาคารและอาคารชั่วคราวเป็นห้องเรียนไปก่อน ส่วนห้องปฏิบัติการพิเศษนั้น โรงเรียนมีความต้องการตามลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษาและห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

(3) สภาพแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนมีความพร้อมใน

ด้านนี้ 5 รายการ คือ มีสถานที่เล่นกีฬาและออกกำลังกาย มีป้ายชื่อสถานศึกษาเหมาะสมไม่ชำรุด มีการตกแต่งบริเวณโดยรอบใช้ไม้ดอกไม้ประดับ มีถังขยะและการกำจัดสิ่งปฏิกูล และมีระบบการกระจายเสียงและการสื่อสารในโรงเรียน สำหรับ

รายการที่สำรวจพบว่ามีความพร้อมน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 7.14 คือ มีการจัดอุทยานการศึกษา มีความพร้อมร้อยละ 64.29 จำนวน 2 รายการ คือ มีห้องสมุดเคลื่อนที่และมีการจัดสวนสมุนไพร มีความพร้อมร้อยละ 78.57 คือ มีป้ายประกาศและข้อเตือนใจตามจุดต่าง ๆ มีความพร้อมร้อยละ 85.71 จำนวน 7 รายการ คือ มีที่นั่งและบริเวณพักผ่อนอย่างเพียงพอ มีป้ายบอกสถานที่ภายในบริเวณโรงเรียน บริเวณโรงเรียนมีต้นไม้ให้ความร่มรื่นเพียงพอ มีรั้วหรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตของโรงเรียนทั่วบริเวณโรงเรียนมีความสะอาดเรียบร้อย ถนนภายในโรงเรียนมีความสะดวกและปลอดภัยและมีแหล่งน้ำใช้ประโยชน์ที่สะอาด ในการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน นั้น พบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 รายการ คือ มีการตกแต่งบริเวณโรงเรียนด้วยไม้ดอกไม้ประดับ และมีมาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยภายในโรงเรียน และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2 รายการ คือ การจัดสนามกีฬา และสถานที่พักผ่อนไว้เพียงพอและการจัดกลุ่มนักเรียนรับผิดชอบสถานที่และบริเวณ และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ว่าแหล่งน้ำดื่มของนักเรียนได้จากน้ำฝน น้ำประปา และน้ำกรอง ส่วนแหล่งน้ำใช้ในโรงเรียนได้จาก น้ำบาดาล สระ บ่อน้ำ คลอง และน้ำประปา ส่วนความช่วยเหลือด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่ได้รับจากชุมชน ได้แก่ เป็นแรงงานในการสร้างถนนภายในโรงเรียน บริจาคดินเพื่อปรับพื้นที่ บริจาคพันธุ์ไม้ บริจาคผ้าห่มอ่อนและเงินสำหรับทำรั้วและเสาธงโรงเรียน เป็นต้น

2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 รายการ เรียงตามลำดับ คือ ครูมีความผูกพันต่อโรงเรียนมีความพร้อมเพรียงและกระตือรือร้นในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การจัดครูเข้าสอนได้เหมาะสมตรงกับความต้องการ ครูมีความ รับผิดชอบและเข้าสอนตรงเวลา และการอุทิศตนในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน รายการที่ โรงเรียนปฏิบัติได้น้อย

มี 2 รายการ คือ การจัดบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน และการให้ความรู้และสนับสนุนให้ครูทำวิจัย นอกนั้นโรงเรียนปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีทั้งหมด 10 รายการ คือ การส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อและเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานอื่นจัด การใช้เวลาในการปฏิบัติงานในโรงเรียนของผู้บริหาร การอุทิศตนในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร มีการจัดอบรมให้ความรู้กับครูอยู่เสมอ มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูอยู่เสมอ การจัดกิจกรรมส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครู ครูผู้สอนมีแผนการสอนครบทุกรายวิชา มีการจัดสวัสดิการให้กับครูในรูปแบบต่าง ๆ มีการพัฒนาความรู้ของครูโดยพาไปทัศนศึกษา และมีการใช้แหล่งวิทยาการหรือสถานที่ฝึกงาน ซึ่งโดยภาพรวมแล้วโรงเรียนสามารถปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับ "ปานกลาง"

จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สรุปได้ว่า โรงเรียนยังขาดบุคลากรอยู่มาก โดยเฉพาะสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ ซึ่งโรงเรียนต้องจ้างครูมาช่วยสอน แต่ก็ทำได้น้อย เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนที่สามารถทำได้อย่างดี เรียงตามลำดับ คือ การนิเทศภายใน การส่งเข้าอบรมสัมมนา การส่งเสริมให้ ศึกษาต่อ และพาไปทัศนศึกษาดูงาน นอกนั้นโรงเรียนยังมีการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรอยู่เป็นประจำ เช่น การมอบเกียรติบัตรยกย่องชมเชย การจัดกิจกรรมนันทนาการ อวยพรวันเกิด เยี่ยมครอบครัวในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

3) ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

จากความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โรงเรียนปฏิบัติได้อยู่ในระดับ "มาก" จำนวน 3 รายการ เรียงตามลำดับของค่าเฉลี่ยจากสูงมาต่ำ คือ นักเรียนได้เลือกกลุ่มการเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง มีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์

กลางและใช้กระบวนการกลุ่ม และโรงเรียนจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้คำตอบแทน ส่วนประเด็นที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับ "น้อย" คือ เครื่องมือวัดผลสอดคล้องตามจุดประสงค์และครอบคลุมเนื้อหา ในประเด็นอื่นๆ ที่เหลือโรงเรียนสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ซึ่งเมื่อมองภาพรวมแล้ว จะเห็นว่าในด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่นเป็นสถานที่ฝึกงานของนักเรียน โรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้เองในโรงเรียน แต่บุคลากรที่จัดทำมีเพียงส่วนน้อย ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ก็ยังขาดแคลนอยู่มาก โดยเฉพาะอุปกรณ์เกี่ยวกับการศึกษาผ่านดาวเทียม คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์เกี่ยวกับห้องปฏิบัติการทางภาษา ส่วนกิจกรรมที่ทางโรงเรียนสามารถจัดให้กับ นักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นอย่างดี คือ กิจกรรมประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน การจัดจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน การจัดแสดงดนตรี และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้าภายในโรงเรียน

4) ด้านระบบบริหารการศึกษา

จากความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านระบบบริหารการศึกษา โดยภาพรวมแล้ว โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับ "ปานกลาง" (ค่าเฉลี่ย 3.32) หัวข้อที่โรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" มีจำนวน 3 รายการ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงมาต่ำ ดังนี้ โรงเรียนจัดให้มีฝ่ายแผนงานและศูนย์สารสนเทศ เพื่อจัดเก็บข้อมูลทุกอย่างของโรงเรียน โรงเรียนได้รับรางวัลหรือเกียรติบัตรจากผลงานของนักเรียนอย่างหลากหลาย และมีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนที่จัดทำไว้ครบทุกโครงการ ประเด็นที่เหลือโรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของชุมชน

ในท้องถิ่นมีการสอบถามและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของบุคลากรทุกฝ่าย บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเสนอแนะการดำเนินงานของโรงเรียน จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนเป็นอย่างดี มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนไปสู่ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ อยู่เป็นประจำ มีการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลงานตามโครงการอยู่เสมอ และมีการนำผลการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ นิเทศภายในและการเรียนการสอน

จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการแต่งตั้งบุคคลในท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการร่วมกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียน แต่มีการประชุมครูและหัวหน้าหมวด หัวหน้าฝ่าย อยู่เป็นประจำ เพื่อรวบรวมข้อมูล ปัญหา และความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียน เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่โรงเรียนใช้ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ วิทยุสื่อสาร โทรศัพทน์ เป็นต้น การประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของโรงเรียนที่จัดทำมากระเรียงตามลำดับ คือ การจัดทำวารสารแผ่นพับ ประกาศเสียงตามสาย แจกปากข้าวไปกับนักเรียน ออกหนังสือราชการแจ้งไปยังหน่วยงานอื่น และขึ้นป้ายประกาศหน้าโรงเรียน ผลงานที่ภาคภูมิใจของทางโรงเรียนส่วนใหญ่ได้จากรางวัล หรือเกียรติบัตรต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลงานของนักเรียนที่ได้รับจากการประกวดแข่งขันต่าง ๆ

5.3.2 ปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ที่เข้ารับการปฏิรูปการศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน มีปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาดังนี้

1) ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา

จากความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา โดยภาพรวมแล้ว โรงเรียนมีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับ "น้อย" เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็น

รายชื่อแล้ว พบว่า ประเด็นที่เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย มี 5 ข้อ และประเด็นที่เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง มี 5 ข้อ โดยประเด็นที่เป็นปัญหาระดับ "ปานกลาง" เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงมาต่ำ ดังนี้ การดูแลอาคารเรียนและอาคารประกอบ มาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยภายในโรงเรียน ห้องเรียน สะอาด และมีบรรยากาศน่าเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาคารสถานที่และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดของอาคารและห้องต่าง ๆ

จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน สรุปว่า โรงเรียนยังขาดแคลนอาคาร ตามลำดับความต้องการ คือ อาคารเรียน โรงอาหาร ห้องน้ำนักเรียน และบ้านพักครู ส่วนห้องเรียนและห้องปฏิบัติการเฉพาะทุกโรงเรียนยังขาดแคลนห้องเรียนและห้องปฏิบัติการพิเศษ เรียงตามลำดับคือ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา และห้องทดลองวิทยาศาสตร์สถานที่และบริเวณ โดยส่วนรวมแล้วโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา จะมีบ้างก็เกี่ยวกับสถานที่นั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ ถนนภายในโรงเรียนไม่สะดวกและแหล่งน้ำใช้มีไม่พอใช้ตลอดปี

2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" โดยประเด็นที่เป็นปัญหามีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากสูงมาต่ำคือ การจัดบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน การพัฒนาความรู้ของครูโดยพาไปทัศนศึกษา การจัด สวัสดิการให้กับครูในรูปแบบต่าง ๆ การให้ความรู้และสนับสนุนให้ครูทำวิจัย การใช้แหล่งวิทยาการและสถานที่ฝึกงาน ครูผู้สอนมีแผนการสอนครบทุกรายวิชา การจัดกิจกรรมส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครู การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ครูมีความผูกพันต่อโรงเรียนมีความพร้อมเพรียงและกระตือรือร้นในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนประเด็นอื่น ๆ พบว่าอยู่ในระดับ "น้อย" โดยประเด็นที่

มีค่าเฉลี่ยของปัญหาต่ำสุด คือ ครูมีความรับผิดชอบและเข้าสอนตรงเวลา

จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนสรุปได้ว่า โรงเรียนมีปัญหา ด้าน บุคลากรคือ จำนวนครูผู้สอนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน โดย สาขาวิชาที่ขาดแคลนมาก คือ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ คอมพิวเตอร์ตามลำดับ โรงเรียนแก้ปัญหาโดยการจ้างครูมาช่วยสอน ซึ่งก็ทำได้ ไม่เต็มที่เนื่องจากไม่มีงบประมาณ นอกนั้นก็มีการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้เป็นครั้งคราว ในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนนั้นกิจกรรมที่จัดทำอยู่ เป็นเสมอ คือ การจัดนิเทศภายใน ประชุมประจำเดือน ส่งเข้าอบรมสัมมนา อนุญาตให้ลาศึกษาต่อ และพาไปศึกษาดูงาน ปัญหาเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกอย่างคือ ครูไม่มีความกระตือรือร้นเท่าที่ควร ซึ่งผู้บริหารให้ความเห็นว่าจะ เป็นเพราะครูมีคาบสอนมากและงานพิเศษอื่น อีกหลายอย่าง รายได้น้อย มีหนี้สินมากมาย จึงขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งโรงเรียนก็ได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาโดยการจัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจอยู่เสมอ เช่น การให้เกียรติบัตร ยกย่องชมเชยจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ อวยพรวันเกิด เยี่ยมครอบครัว จัดสวัสดิการเงินกุดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

3) ด้านหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน

จากความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตาม แนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดย ภาพรวมแล้ว มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" โดยมีประเด็นที่เป็นปัญหา อยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยเรียง ลำดับจากสูงมาต่ำ คือ มีการวิเคราะห์ข้อ สอบและนำผลการวิเคราะห์ไปปรับปรุงแก้ไข การใช้วิทยากรท้องถิ่น มา ช่วยสอน การจัดหาจัดทำและส่งเสริมการผลิตสื่อการสอน โรงเรียนจัด กิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้รับคำตอบแทน การจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์การเรียน การสอนได้ง่ายและมีคุณภาพ การจัดทำข้อสอบมาตรฐานและธนาคารข้อสอบ ทุกรายวิชา มีเครื่องดนตรี นาฏศิลป์เพียงพอและใช้ประโยชน์ได้อย่างดี การจัด ทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้ในโรงเรียน นักเรียนได้เลือกกลุ่มการเรียน

ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง และเครื่องมือวัดผลสอดคล้องตาม
วัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหา ส่วนประเด็นปัญหาที่อยู่ในระดับ "น้อย" และมี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดพื้นที่บริเวณโรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและ
ความรู้ต่าง ๆ

จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ว่า ปัญหาการปฏิบัติ
ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่โรงเรียนประสบ คือ ขาดแคลน
แหล่งวิทยากรท้องถิ่น ครูผู้สอนไม่มีความรู้และความสนใจที่จะจัดทำหลักสูตร
ท้องถิ่นขึ้นใช้ในโรงเรียน แหล่งวิทยากรในท้องถิ่นยังไม่มีความพร้อมที่จะ
รับนักเรียนเข้าฝึกงาน กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนได้ฝึกฝนอาชีพและส่งเสริม
การมีรายได้ระหว่างเรียน คือ กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า กิจกรรมส่งเสริม
อาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอร.) การจัดจำหน่ายผลผลิต
นักเรียน เป็นต้น ปัญหาด้านสื่อการเรียนที่โรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการคือ อุปกรณ์
การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เป็นต้น
ส่วนปัญหาด้านการวัดผลนั้น ผู้บริหารให้ความเห็นว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ
ในการวิเคราะห์ข้อสอบ ไม่สามารถจัดทำคลังข้อสอบมาตรฐานไว้ใช้ในโรงเรียน

4) ด้านระบบบริหารการศึกษา

จากความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการ
ปฏิรูปการศึกษา ด้านระบบบริหารการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม
แล้วปัญหาการปฏิบัติด้านนี้อยู่ในระดับ "น้อย" ประเด็นปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ
โรงเรียนได้รับรางวัลหรือเกียรติบัตรจากผลงานของนักเรียนอย่างหลากหลาย
ส่วนประเด็นปัญหาที่มีปัญหาการ ปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มี 3 ข้อ เรียง
ลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงมาต่ำ คือ มีการรวบรวม ข้อมูลต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่น
บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเสนอแนะการดำเนินงาน
ของโรงเรียน และมีการสอบถามและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความ
ต้องการของบุคลากรทุกฝ่าย จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ว่า
ในการบริหารนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ได้นำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการบริหาร

โรงเรียน ปัญหาที่พบมากเรียงตามลำดับ คือได้รับงบประมาณจัดสรรน้อย การพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาด้านต่าง ๆ จึงทำได้ไม่เต็มที่ไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารสถานที่ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนก็ไม่สามารถจัดทำได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด นอกนั้นการร่วมมือกับชุมชนในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนก็เป็นไปค่อนข้างลำบาก เนื่องจากคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาที่แต่งตั้งจากบุคคลในชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง การจัดประชุมคณะกรรมการแต่ละครั้งก็เป็นไปได้ยากเพราะกรรมการจากชุมชนต่างก็ติดภารกิจในการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเป้าหมายและแผนการ ดำเนินงานของโรงเรียน ส่วนใหญ่จึงได้จากการประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียนซึ่งเป็นตัวแทนของครูจากฝ่ายต่าง ๆ

จากความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนพอจะสรุปประเด็นที่มีความคิดเห็นตรงกัน ทั้งในด้านการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและปัญหาจากการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1. ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา ทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นไปในด้านการดูแลและบำรุงรักษาอาคารเรียนและห้องเรียนให้สะอาดและมีบรรยากาศน่าเรียนรู้ ส่วนปัญหาที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ ปัญหาอาคารเรียนและห้องเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนขาดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

2. ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ด้านที่โรงเรียนปฏิบัติได้ดีคือ ครูมีความผูกพันต่อโรงเรียนและกระตือรือร้นในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัญหาที่พบเห็นสอดคล้องกันคือ ครูมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ในการทำวิจัยและขาดความรู้ในเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ

3. ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ประเด็นที่ครูผู้สอนและผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติได้ดีคือ โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับคำตอบแทน ส่วนปัญหาที่พบคือ ไม่มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้ในโรงเรียน ขาดการวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

4. ด้านระบบบริหารการศึกษา จากความคิดเห็นของทั้งครูผู้สอนและผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนปฏิบัติได้ดีในด้านการจัดให้มีฝ่ายแผนงานคอยกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามโครงการต่าง ๆ ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนและผู้บริหารมีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนและผู้บริหารไม่มีอำนาจในการบริหารงบประมาณอย่างแท้จริง

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญที่จะได้นำมาอภิปราย ดังนี้

5.4.1 ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา

การปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาด้านโรงเรียนและสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีปัญหาอยู่ในระดับ "น้อย" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจรายการ จะเห็นได้ว่าโรงเรียนสามารถปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้ดี (ร้อยละ 100) ในด้านการบำรุงดูแลรักษา ไม่ว่าจะเป็นการดูแลความสะอาดของอาคาร การตกแต่งอาคารให้มีสภาพมั่นคงแข็งแรงและสวยงาม การรักษาความสะอาดของห้องเรียน การตกแต่งห้องเรียนให้สวยงามและมีบรรยากาศทางวิชาการ การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ร่มรื่นสวยงาม มีการตกแต่งบริเวณโดยใช้ไม้ดอกไม้ประดับ มีถังขยะและการกำจัดสิ่งปฏิกูล และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี ซึ่งมี

ความสอดคล้องสัมพันธ์กับผลของการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา ที่พบว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" คือ การดูแลรักษาความสะอาดของอาคารและห้องต่าง ๆ มีการตกแต่งบริเวณโรงเรียนด้วยไม้ดอกไม้ประดับและมีมาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยภายในโรงเรียน ปัญหาด้านโรงเรียนและสถานศึกษา จากความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน พบปัญหาที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน คือ โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมด้านอาคารเรียน และอาคารประกอบ คือ อาคารเรียน โรงอาหาร ห้องนํ้านักเรียน และบ้านพักสำหรับบุคลากร ส่วนห้องเรียนและห้องปฏิบัติการพิเศษทุกโรงเรียนยังขาดแคลน ไม่ว่าจะเป็นห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา และห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกิจ ประยูรพรหม (2538) และพิทักษ์ ศิริพรรณ (2540) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากอาคารเรียนและห้องเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดจากห้องเรียนไม่เพียงพอ นั้น โรงเรียนสามารถแก้ปัญหาได้บ้างโดยการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเดินเรียน สลับสับเปลี่ยนนักเรียนเข้าเรียน ระหว่างนักเรียนที่เรียนวิชาสามัญกับวิชาที่ต้องมีการปฏิบัตินอกห้องเรียน นอกนั้น โรงเรียนยังแก้ปัญหาโดยการปรับปรุงได้ทุนอาคารเป็นห้องเรียนชั่วคราวไปก่อน ส่วนในด้านอาคารเรียนและห้องปฏิบัติการพิเศษรวมทั้ง สื่อวัสดุอุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งต้องใช้งบประมาณมากโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการเองได้ จึงต้องรองบประมาณจัดสรรจากรัฐเท่านั้น แต่บางครั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรก็ไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน ดังนั้นรัฐควรจัดงบประมาณจัดซื้อจัดจ้างที่ได้รับ กระจายความรับผิดชอบไปสู่องค์กรทางการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อให้องค์กรทางการศึกษานั้นได้เกิดความคล่องตัวในการใช้งบประมาณ (คณะกรรมการการศึกษา, 2538) ปัญหาที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่บางอย่างโรงเรียนได้รับความร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่นให้ความ

ช่วยเหลือ เป็นต้นว่าเป็นแรงงานในการพัฒนาอาคารสถานที่ที่ได้รับการบริจาคเป็นเงินเพื่อจัดทำรั้ว จัดซื้อผ้าห่มอ่อน และพันธุ์ไม้ในการปรับปรุง บริเวณพักผ่อนภายในโรงเรียน ซึ่งการได้รับความร่วมมืออย่างดีจากท้องถิ่น แม้ว่าจะมีมูลค่าไม่มาก แต่ก็เป็นการเริ่มต้นที่ดีที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของ อันจะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนา โดยท้องถิ่นและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแนวทางดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ว่าการจัดสร้างอาคารเรียน การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนต้องให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538)

5.4.2 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

การปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เช่นกัน จากความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน จะเห็นว่าปัญหาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญ คือ โรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอไม่สามารถจัดบุคลากรภายนอกมาช่วยสอนได้เท่าที่ควร เนื่องจากขาดงบประมาณและไม่มีบุคลากรตรงตามสาขาที่ต้องการโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จึงทำให้ครูประจำการต้องรับภาระในการสอนมากและยังต้องปฏิบัติหน้าที่อีกหลาย ๆ อย่าง ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของกรมวิชาการ (2535) ที่พบว่า ครูได้รับมอบหมายงานมากเกินไป ครูมีหน้าที่นอกเหนือจากการสอนหลายๆ อย่าง โรงเรียนต้องการตำแหน่งครูเพิ่ม กรมสามัญศึกษาไม่สามารถจัดสรรอัตรากำลังครูได้ตามที่โรงเรียนต้องการ ในส่วนการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนนั้น โรงเรียนได้ดำเนินการโดยจัดนิเทศภายใน ส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อและเข้ารับการอบรม ปัญหาในการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญ คือ ไม่มีงบประมาณในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเดช สิงห์เสนา

(2536) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ว่า ปัญหามากที่สุดในการพัฒนาบุคลากรครู คือ งบประมาณไม่เพียงพอ และครูขาดการวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงาน จากความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าครูมีความผูกพันต่อโรงเรียนมีความพร้อมเพรียงและกระตือรือร้นในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กิจกรรมที่ส่งเสริมขวัญและกำลังใจของบุคลากรที่โรงเรียนจัดเป็นประจำได้แก่ การให้เกียรติบัตร ยกย่อง ชมเชย การเยี่ยมบ้านและครอบครัวเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจของบุคลากรที่พบส่วนใหญ่ คือ รายได้ไม่พอต่อการดำรงชีพ ซึ่งกรมวิชาการ (2535) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะของครูประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การพัฒนาครูไม่บรรลุผลตามเป้าหมายมีปัญหาลึก 2 ประการ คือ ครูได้รับการมอบหมายงานมากเกินไป และครูได้รับค่าตอบแทนน้อย จากการปฏิบัติและปัญหาที่พบจากการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการสอดคล้องและสัมพันธ์กับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2539) ที่ว่าจะต้องเร่งปฏิรูปให้ครูทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะในรูปแบบต่างๆ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ ปรับโครงสร้างเงินเดือนและสวัสดิการอื่น ๆ ของครู

5.4.3 ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

การปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เช่นกัน ด้านที่โรงเรียนปฏิบัติได้มาก คือ การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้รับค่าตอบแทน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้นักเรียนรวมกลุ่มจัดทำโครงการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน มีการนำผลงานและ

ผลผลิตของนักเรียนไปจำหน่าย การปันผลจากกาเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้าภายในโรงเรียน นอกนั้นยังได้มีการแบ่งรายได้ จากการร่วมแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ในงานต่าง ๆ ส่วนปัญหาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนนั้น พบว่าโรงเรียนไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ ซึ่งทำให้เครื่องมือในการวัดผลไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2532) และทวี บรรจง (2534) ที่พบว่าปัญหาด้านใช้หลักสูตรเกี่ยวกับวัดผลประเมินผลนั้น ครูยังใช้ระเบียบการวัดผล ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด โรงเรียนขาดข้อสอบที่ใช้วัดกระบวนการ นอกนั้น โรงเรียนยังมีปัญหาการขาดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดหาจัดทำ และส่งเสริมการผลิตสื่อการสอนทำได้ไม่เต็มที่เพราะขาดงบประมาณ ครูไม่มีความรู้ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้ในโรงเรียน นักเรียนมีวัสดุอุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2535) ที่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการจัดทำรายวิชาท้องถิ่นคือ โรงเรียนไม่ได้รับการนิเทศการจัดทำหลักสูตร ไม่มีความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติ เรียนรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ นวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้ในโรงเรียน เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539)

5.4.4 ด้านระบบบริหารการศึกษา

สภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านระบบ บริหารการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีปัญหาอยู่ในระดับ "น้อย" โรงเรียนมีการปฏิบัติตาม แนวทางด้านระบบบริหารการศึกษา อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน ด้านที่โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" คือ โรงเรียนได้จัดให้มีฝ่ายแผนงานของโรงเรียนเพื่อเก็บข้อมูลของโรงเรียนคอย

ติดตามควบคุมการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน โรงเรียนได้รับรางวัล หรือเกียรติบัตรจากผลงานของนักเรียนอย่างหลากหลาย และมีการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการของโรงเรียนที่จัดทำไว้ครบทุกโครงการ ส่วนปัญหาด้านระบบ บริหารการศึกษา พบว่า บุคลากรในโรงเรียนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของโรงเรียนซึ่งเป็นเพราะว่าบุคลากรมี จำนวนมาก และโรงเรียนแบ่งการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย คือ วิชาการ ฝ่าย ชุกรการ ฝ่ายปกครอง และฝ่ายบริการ การรวบรวมข้อคิดเห็นจึงมาจากมติการ ประชุมของฝ่าย แล้วจึงจะนำเข้าเสนอต่อคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ข้อคิด เห็นบางประเด็นของครูบางคนจึงตกไป นอกจากนั้นยังพบว่า ชุมชนยังไม่มี บทบาทในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการศึกษา ซึ่งทางโรงเรียนความที่จะประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจให้กับชุมชน และพยายาม เก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน นำชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนให้ มากขึ้น ปัญหาที่พบอีกประเด็นคือ อำนาจการตัดสินใจในการจัดซื้อจัดจ้าง บางอย่างขึ้นอยู่กับส่วนกลาง ดังนั้น วัสดุครุภัณฑ์ที่ได้รับการจัดสรรจึงไม่ตรง กับความต้องการของโรงเรียน ดังนั้นรัฐจึงไม่ควรผูกขาดอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ควรมีการกระจายความรับผิดชอบและการตัดสินใจสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยส่วน กลางมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและงบประมาณ (กรมวิชาการ, 2535) ดังนั้นการที่จะปฏิรูปการศึกษา ด้านระบบบริหารการศึกษาให้ได้ผลสำเร็จ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา จึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้สถานศึกษา มีอำนาจตัดสินใจด้านการบริหาร เพื่อที่จะสามารถบริหารการศึกษาได้สอดคล้อง กับสภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณก็ต้องสอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่นด้วย

5.5 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

5.5.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1) กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานตามแนวทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดงบประมาณเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษา และงบประมาณในการจัดทำห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ประจำห้องพิเศษเหล่านี้

2) กรมสามัญศึกษา ควรจัดสรรอัตรากำลังครูให้เพียงพอ และทันต่อความต้องการของโรงเรียน

3) กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้ครูจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้กับครูเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น

5.5.2 ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ

1) โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำหลักสูตรขึ้นใช้ในโรงเรียน และส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนาอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาความรู้ และส่งเสริมประสบการณ์

2) โรงเรียนควรได้มีการสำรวจข้อมูล และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อจะได้เปิดสอนวิชาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น และสามารถใช้วิทยากรและสถานประกอบการท้องถิ่นเป็นแหล่งฝึกงานให้นักเรียนอีกด้วย

3) โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อท้องถิ่นจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างแท้จริง

5.5.3 ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

ควรให้มีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1) ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของโรงเรียนที่เข้ารับการปฏิรูปการศึกษาเป็นรายโรงเรียน เพื่อที่จะได้ทราบปัญหาจากการปฏิบัติของ

แต่ละโรงเรียนอย่างแท้จริง

2) ควรมีการปรับปรุงเครื่องมือให้มีความละเอียดในแต่ละประเด็นย่อย เพื่อจะได้ทราบประเด็นที่เป็นปัญหาชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น คำถามที่ว่า "มาตรการรักษาความปลอดภัย" น่าจะทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้นกว่านี้